

Cercant l'herència del temps

MANEL GARCIA GRAU

NARRATIVA

Vicent Usó, *L'herència del vent del sud*. Premi Fiter i Rosell d'Andorra 2001. Columna. Barcelona, 2002.

Vicent Usó (Vila-real, 1965) és, clar i net, un dels millors novel·listes que formen part de la recent eclosió qualitativa i quantitativa de la narrativa en català al País Valencià. El seu excel·lent ofici d'escriptor bastit durant aquests set anys i la més recent tasca de periodista al suplement dominical *Cuadernos* del diari *Mediterráneo* o com a crític de l'AVUI parla per ell mateix. Vicent Usó s'ha guanyat ben a pols durant tots aquests anys l'etiqueta de ser un dels nostres escriptors més sòlids, més consistents i més exigents. El premi Andròmina d'enguany confirma llibres anteriors, com ara *La taverna del cau de la lluna* –primer premi Ulisses i editada per Tandem l'any passat– i l'edició a Columna de *L'herència del vent del sud* després de guanyar el premi Fiter i Rosell 2001 convocat pel govern d'Andorra. Unes editorials i uns premis que el llançaran, i poc m'equivocaré, a la primera línia de foc de la nova narrativa que s'està bastint actualment en català.

QUAN EL VENT VE DEL SUD...

Podríem dir que quan el vent ve del sud s'escampa com una taca d'oli damunt dels amples meandres de la memòria. És aquell vent que, segons deia la dita popular, feia "tornar boges les persones". Un vent que ve a simbolitzar, per una banda, el record de l'inici d'un cop d'Estat, el del general Franco, quan el 1939 va rebel·lar-se

amb les seues tropes del Marroc i va entrar pel sud de l'Estat contra el poder democràticament establert. Un record, el d'una Guerra Civil, que es veu constantment reflectit a través d'intermitents retrospeccions i d'insercions de la major part dels seus gairebé seixanta personatges. I per l'altra, aquell vent que porta remors d'herències dels dos anys que dura el seu marc temporal, des del dia de la mort de Manolete, una vesprada d'agost del 1947, fins al 1949. Entremig, unes pàgines plenes d'ironia, un recurs que ara incorpora Vicent al seu ja ample bagatge d'elements narratius, i plenes també de denúncia, d'una solapada denúncia de la tristesa, la grisor, la mediocritat, la repressió i la pobresa intellectu-

al d'aquells anys de postguerra, com si tot fóra mostra del desig que tant de bo mai no tornen aquells temps. Una denúncia que no és mai pamfletària, sinó que sempre té com a referent la qualitat simbòlica de l'argument. Una obra que finalitza, a més, amb un seguit de filams que Usó va lligant suspicacament per a unir, quadrar i tramar sistemàticament tot el canemàs d'aquests *suposats* sis quaderns que transcriu el personatge-editor anomenat Josep Palau, sis quaderns l'autora dels quals ha estat Maria la Boja, una de les vint protagonistes principals de la novel·la.

El que més captiva l'atenció del lector és l'aparició de dos personatges que simbolitzen el cinisme dels pusil·lanims, la

hipocresia dels poderosos i la fatuïtat dels homes rics d'aquells temps dirigits per la falange, el pensament únic, la moral nacionalcatòlica, la censura i la repressió en nom de l'ordre dels fusells, dos dels personatges principals, el terratinent Quim Iborra i el seu gos de presa i administrador Andreu Bataller, que es fa ric a costa de furtar-li diners i d'anar-se'n a París una vegada aconseguits els seus propòsits de malversació de fons. Tots dos no són sinó el punt de mira d'aquells homes que, com diu V.A. Estellés al seu *Llibre de meravelles*, "es van fer grossos a la postguerra". Al voltant de tots dos gira la major part del pes de la trama argumental, ja que, per exemple, Rafel el del Molí, un llaurador rendista es

veu obligat a abandonar les terres que treballava a causa que el Bataller li les furta acusant-lo d'impagament, es llança a les muntanyes i s'allista a les tropes del maquis conegut com la Pastora.

UN ÚNIC TOPÒNIM

S'adonaran, a més, que al llibre apareix sols un topònim, la Vila, indicador d'identitat o de localització, senyal més que inequívoc de la intenció d'Usó de dir-nos que aquella situació pot ser extrapolable a qualsevol indret de les nostres terres. En segon terme, m'han captivat dues de les dones protagonistes, Visita Monterde i Maria la Boja. Totes dues simbolitzen els dos bàndols sorgits de la Guerra Civil i enfrontats constatement pel record dels respectius familiars morts durant el conflicte bèl·lic, però totes dues es fonen en una tendríssima abraçada un dia en què es troben al cementiri honorant els seus morts. Amb aquella abraçada s'adonen que les dues han estat derrotades i que, com gairebé sempre, sempre són els més dèbils i els més indefensos els qui acaben pagant els plats trencats de la història.

En tercer lloc, de ben segur que el lector d'aquesta molt ben trenada història farà un somriure burleta quan es faci partícip de la ironia amb què l'autor relata la redacció de l'informe de la Guàrdia Civil, a través del qual es basteix una autèntica sàtira i una autèntica caricatura de la ignorància i de l'autoritat sustentada sols amb els cops de culata o amb la diatriba insultant. I dins d'a-

quest somriure, les petites gotes de les dosis de vida quotidiana d'aquells dos anys en què transcorre el temps intern de l'obra, en què trobem les alineacions dels equips de futbol, amb els seus Basora, Cèsar, etcètera, més coneguts, sobretot perquè aquell any 1948 el Barça sí que va guanyar la Lliga. Petites gotes de versemblança i d'ironia que no fan sinó fer-nos veure la terrible i execrable grisor de la llarga nit de la postguerra. Una novel·la, doncs, amb el deix i la temperança d'obres que, de ben segur, us atraparan pel trauc de la camisa i us faran sentir la veritable herència d'un vent que ens porta i ens portarà cap als indrets més profunds i més tendres d'un passat que se'ns vol amagar i del qual sols en sabem unes poques coses a través de l'exercici higiènic de la memòria.

Vicent Usó va guanyar el premi Fiter i Rosell d'Andorra i l'última edició de l'Andròmina

La maldat que envaeix el món

GEMMA BALSERA

NARRATIVA

Josep Franco, *El mal*. Editorial Bromera. Barcelona, 2002.

El mal inunda el món i ens inunda als humans. I aquest mal omnipresent pot tenir moltes cares i moltes representacions. Vampirs, codis genètics, una doctora, ordinadors de proteïnes, un periodista, estrelles del rock... Elements en aparença

inconnexos conflueixen i prenen sentit de la mà de quatre personatges totalment oposats a qui el destí fa coincidir sota un mateix sostre.

Escriptor, filòleg i pedagog, Josep Franco (Sueca, 1955) és un dels autors valencians contemporanis més reconeguts. Ha rebut una important quantitat de premis com ara els Premis Octubre, el premi Diputació de València-Tirant lo Blanch i el premi ciutat d'Alzira, entre d'altres. La seva obra ha estat traduïda al castellà, l'anglès, el gal·lec i l'italià.

El Mal, la seva l'última obra,

ens fa partícips de la recerca de la felicitat de quatre protagonistes en un mateix escenari: Londres. En Ricard vol arribar a ser una gran estrella del rock; en Claver lluita per tornar a ser un periodista reconegut; la Laia busca el seu lloc en una nova ciutat i la doctora Grau s'obsessiona amb investigacions genètiques. Plegats intentaran resoldre un misteri que commou la ciutat de Londres: els assassinats d'uns joves que semblen haver estat causats per vampirs.

La novel·la segueix un fil cronològic i s'emplaça en un

temps futur al nostre, el mes de desembre de l'any 2002.

Josep Franco fa un ús senzill i col·loquial del valencià, tot combinant l'estil narratiu amb l'epistolari.

Tot i així, en molts moments l'argument resulta inversemblant. L'obra es precipita cap al final a gran velocitat i les incògnites es resolen de manera miraculosa en un oceà de coincidències. I és que en algun moment de la novel·la l'autor, en un atac d'originalitat, perd els papers i després ja no hi ha manera de recuperar-los.